

Joan Marcoval Pla a la Guerra d'Independència Espanyola (1808-1814)

JORDI MARCOVAL ARIAS
Llicenciat en Veterinària

RESUM

L'expedient militar com a oficial de l'Exèrcit espanyol de Joan Marcoval Pla que es troba dipositat al Archivo Militar de Segovia permet fer un recorregut per la seua trajectòria com a militar. Gràcies a aquest expedient i a la consulta d'altres fonts relacionades, es pot conèixer la seua participació en la Guerra del Francès (1808-1814), on va disputar diverses batalles durant els sis anys que va durar aquesta guerra.

PARAULES CLAU

Joan Marcoval, General Cabrera, soldat, militar, exèrcit, batalla, Guerra del Francès, Guerres Carlines, Martinet, la Sènia

KEYWORDS

Joan Marcoval, General Cabrera, soldier, military, army, battle, Peninsular War, Carline Wars, Martinet, la Sènia

ABSTRACT

The military record as an officer in the Spanish Army of Joan Marcoval Pla, kept in the Military Archive of Segovia, allows us to take a tour through his career as a military man. Thanks to this file and to the consultation to other related resources, we can get to know about his involvement in the Peninsular War (1808-1814). There, he fought several battles during the six years that the war lasted.

Joan Marcoval Pla és conegut com el cap carlista que a la Primera Guerra Carlina (1833- 1840) va ascendir a Ramon Cabrera als càrrecs de tinent i, posteriorment, capità. Als llibres d'història apareix juntament amb la figura del conegut com a Tigre del Maestrat en els seus primers passos, però fora d'aquest fet, és un gran desconegut i de vegades és confós amb el seu germà Josep Marcoval, com ara en la Gran Enciclopèdia Catalana i altres publicacions.

Amb aquest article, vull reivindicar que Joan Marcoval Pla va fer molt més que ascendir a Ramon Cabrera. El seu expedient militar com a oficial de l'Exèrcit espanyol es troba a l'Arxiu Militar de Segòvia i, gràcies a aquest, he pogut esbrinar els regiments en què va estar destinat, les ocupacions que va tindre dins de l'Exèrcit i les accions de guerra en què va participar. Va ingressar a l'Exèrcit just abans de la Guerra del Francès o Guerra de la Independència. Va participar en diverses batalles per tota la península Ibèrica i segurament va patir molts sofriments i penalitats durant els sis anys d'aquesta guerra. Després, va passar per les files realistes contra els liberals (1822-1823) i per la Primera Guerra Carlina, fins que va ser afusellat el 31 de gener de 1834. En aquest article, explicaré el seu pas per la Guerra del Francès a partir dels diaris d'operacions dels diferents regiments en què va estar destinat i altres fonts.

REGIMIENTO INFANTERIA DE LINEA NÚM. 10. ^{no}									
El presente Expediente Militar de un individuo de su edad, su país, su estado civil, su calidad, su sueldo mensual que gane, su servicio y circunstancias (as que expresan su salud, etc.)									
Tiempo en que empezó a servir los empleos.					Tiempo que ha que sirve y cuanto en cada uno.				
EMPLEOS.		Días.	Meses.	Años.	EMPLEOS.		Años.	Meses.	Días.
Alférez	1.º	11	11	1807	Alférez	1.º	11	11	1807
Capitán	2.º	11	11	1809	Capitán	2.º	11	11	1809
Comandante	3.º	11	11	1811	Comandante	3.º	11	11	1811
Mayor	4.º	11	11	1813	Mayor	4.º	11	11	1813
Coronel	5.º	11	11	1815	Coronel	5.º	11	11	1815
Total hasta fin de servicio en 1815									
Regimiento donde ha servido y clasificación de sus servicios, con arreglo á la Real orden de 26 de noviembre de 1814.									
En la clase de Tropa.							Años.	Meses.	Días.
En la de Oficial.							11	11	11
Total de servicios deducido el pasivo.							22	11	22
Campanias y acciones de guerra donde se ha hallado.									
Valor							11		
Aplicacion							11		
Capacidad							11		
Conduccion							11		
Estado							11		

Expedient militar de Joan Marcoval Pla. Font: Archivo Militar de Segovia.

“Va participar en diverses batalles per tota la península Ibèrica i segurament va patir molts sofriments i penalitats.”

Inicis de la carrera militar

Joan Marcoval Pla va néixer l'any 1789 a la Sénia, però era veí del Ballestar, ja que vivia al Martinet. Era fill de Joan Marcoval Eixart i Maria Pla Fonollosa i el seu ofici era calderer. Son iaio, Joan Marcoval Marra, d'ofici martinaire, venia de la Pobla de Claramunt i va arrendar el Martinet el 8 de desembre de 1773 als monjos del Monestir de Benifassà. Als 18 anys, Joan Marcoval Pla va entrar en el sorteig de quintos de la Sénia per servir a l'Exèrcit i li va tocar "la sort de soldat" el 20 d'octubre de 1807¹. Segons la seua filiació militar, mesurava 5 peus i 6 polzades (1,70 m), cabells i celles negres, ulls marrons, color "tigreño", nas ample, amb barba tancada i amb una cicatriu al front. El servei militar, en aquella època, tenia una durada de vuit anys i era molt impopular per les moltes possibilitats de resultar mort o mutilat, ja que constantment s'estava en guerra. Les ordenances marcaven el desenvolupament del sorteig, els exàmens d'exempcions, els càstigs als prófugs, el marge de talles i les edats. El sorteig consistia bàsicament a introduir, dins d'un càntir o bossa, el nom de cada un dels mossos sorteijables escrit en un paper que s'enrotllava i es posava dins d'una bola. En un altre recipient, es posava el mateix nombre de boles, a l'interior de les quals unes portarien un paper amb la paraula soldat (tants papers com places corresponien a la quota del poble) i les altres tindrien el paper en blanc. Quan s'acabava el sorteig, s'emplenava una acta amb els resultats del mateix. Després, els mossos eren conduïts al dipòsit militar corresponent per tal de ser lliurats a un oficial del Regiment al qual havien estat destinats. Joan Marcoval va ser destinat al Regiment d'Infanteria de línia Espanya, que, en aquell moment, estava a Ceuta. És possible que tots els quintats en aquell sorteig de la Sénia i altres pobles del voltant anessen al mateix regiment, ja que era una pràctica recomanada², i fossen enviats amb escorta d'autoritats al dipòsit militar de Tortosa, on des d'allí començaven un llarg viatge fins a la seua destinació.

El Regiment d'Infanteria de línia Espanya

Els regiments d'infanteria de línia es diferenciaven entre ells pels seus noms, les seues banderes i els colors utilitzats en el seu uniforme. El Regiment d'Infanteria de línia España en què estava Joan Marcoval tenia els següents colors: la casaca, l'armilla i els calçons eren de color blanc; la volta, la solapa, el coll i el viu, de color verd; i el botó era d'or³. Aquest Regiment va ser creat entre els anys 1518-1520, just després de la conquesta de Còrdova, i va participar en innumerables batalles, com ara Flandes (1558), Lepant (1571), l'Havana (1760), Portugal (1762), Anglaterra (1776), entre d'altres⁴. Per la seua antiguitat i pel color verd del seu uniforme, van ser coneguts pel sobrenom de "los viejos verdes", molt admirats a la Isla de León (Cadis).

Soldat ras d'infanteria i granaders de l'exèrcit espanyol de l'any 1809. Font: The New York Public Library - Digital Collections: The Vinkhuijzen collection of military uniforms [on line].

1 Expedient militar de Joan Marcoval Pla. Archivo Militar de Segovia.

2 MARTÍNEZ, Enrique (1992). "La celebración de quintas, una cadena temporal en la España del Antiguo Régimen". Alacant: Revista de Historia Moderna - Anales de la Universidad de Alicante (n.11). p. 216

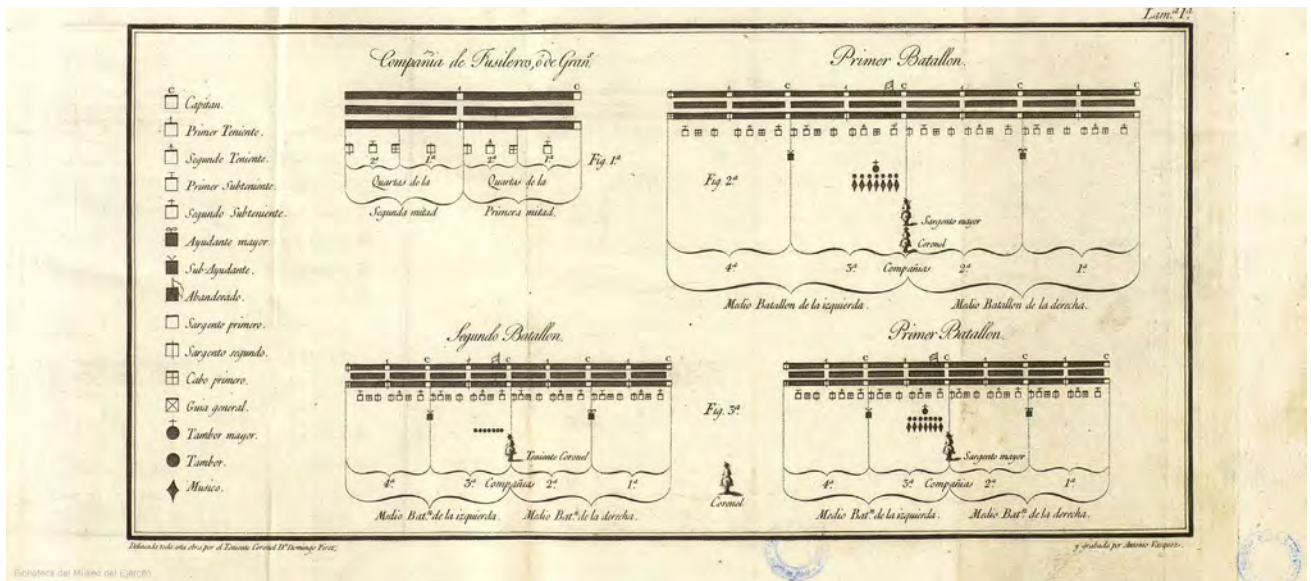
3 CLONARD, Conde de (1862). *Historia orgánica de las armas de infantería y caballería españolas desde la creación del ejército permanente hasta el día*. Madrid: Varies imprentas (Volum VI). p. 78

4 ORDOVÁS, Juan José (1807). *Estado del ejército y Armada de Su Majestad Católica* (manuscrit). Biblioteca virtual Ministerio de Defensa.

Un regiment d'infanteria de línia estava format per dues companyies de granaders i deu companyies de fusellers, repartits en tres batallons. Cada companyia tenia com a oficials un capità, dos tinentes i tres sotstinentes. Pel que fa a la tropa, estava formada per un sergent primer, quatre sergents segons, tres tambors, vuit caporals primers, vuit caporals segons i un nombre de soldats diferent segons estiguessen en època de pau o guerra⁵.

d'assegurar l'eficàcia en el tir era agrupant una gran densitat de fusells en un front reduït i disparant en descàrregues les més tancades possibles i a la menor distància que els permetien els nervis que patien els soldats. Aquesta és la raó per a les formacions tancades de la infanteria de línia. El gran calibre, pes i mal-leabilitat de les bales de plom feien que aquest fusell causés ferides terribles⁷.

Representació de batallons i companyies de fusellers o granaders d'un Regiment d'Infanteria de línia en formació de batalla amb la col·locació d'oficials i sergents. Font: Lámina 1a - Explicación de las láminas relativas al Tratado de Ejercicio y Maniobras de la Infantería, Madrid, año 1808 - Biblioteca virtual del Ministerio de Defensa [on line].

La seua principal arma era el mosquet o fusell d'espurna amb bales esfèriques de plom i baioneta. Aquest fusell feia uns 150 cm sense posar la baioneta i pesava 4,5 quilos. Era una arma d'avantcàrrega. Tant la pólvora com la bala es carregaven per la boca del canó i la seqüència de càrrega i tret resultava força complexa. La instrucció de tir era deficient i era més important la rapidesa per realitzar els moviments de càrrega i tret a l'uníson i a l'ordre del batalló⁶. El tret fallava una de cada sis vegades en condicions ideals. Un soldat ben entrenat podia disparar cinc vegades per minut, però, en combat, el normal era dues, tres o menys si el foc es perllongava. El retrocés del tret en aquesta arma era molt fort, capaç de, fins i tot, dislocar l'espatlla. L'eficàcia de la punteria era molt baixa per la trajectòria imprecisa de la bala i, en condicions de combat, era impossible apuntar bé per la gran quantitat de fum produït. L'única forma

Mosquet o fusell d'espurna. Foto: Jordi Marcoval.

A part del fusell, els soldats havien de portar cartutxos, accessoris per a la neteja, roba de recanvi, manta, capot i racions d'alimentació per al dia. Les sabates eren un luxe, molts soldats anaven vestits com els paisans, amb sabates o espadnyes⁸.

L'alimentació d'un soldat d'infanteria era molt senzilla i monòtona. L'aliment bàsic era el pa, que es completava de vegades amb unes galetes rodones, primes i dures. Quan no hi havia ni pa ni galetes se substituïa per arròs, farina o llenties. La ració de

5 Vid. nota 4

6 GARCIA, Arsenio (2008). "El Ejército español en campaña en los comienzos de la Guerra de la Independencia, 1808-1809" dins de *Monte Buciero*. Santoña: Ayuntamiento de Santoña (n.13). p. 101-166

7 QUESADA, Fernando (1999). "El fusil en tiempos de Napoleón" dins de *La aventura de la Historia*. Madrid: La aventura de la historia (març).

8 <http://pares.mcu.es/GuerraIndependencia/portal/viaje/estrategia/armamento.html>

pa es complementava, quan es podia, amb carn de vedella. Els soldats es preparaven el menjar en grups d'amics o camarades, rostien o bullien la carn i preparaven unes farinetes amb el que tenien, si és que tenien subministraments⁹.

Els moviments de Joan Marcoval a l'exèrcit durant la Guerra del Francès (1808-1814)

El 27 d'octubre de 1807, just una setmana després del sorteig de quintos a la Sènia, es va signar el Tractat de Fontainebleau entre Espanya i l'emperador dels francesos Napoleó Bonaparte, que permetia l'entrada de les tropes franceses per envair Portugal. Tot i això, aquest tractat va suposar *de facto* la invasió d'Espanya per part dels francesos, els quals van ocupar moltes de les principals capitals de província. El mes següent va esclatar el Motí d'Aranjuez. El rei Carles IV va abdicar i el seu fill Ferran VII va pujar al tron. A l'abril de 1808, Napoleó Bonaparte, amb molta habilitat, va atraure i retindre Carlos IV i Ferran VII a Baiona (França), fet que va provocar l'aixecament popular del 2 de maig de 1808 a Madrid, que es considera l'inici de la Guerra del Francès o de la Independència. Així doncs, ens trobem que Joan Marcoval Pla entra a l'Exèrcit just en el moment de la invasió de les tropes napoleòniques. Emprant diferents fonts d'investigació, s'ha pogut resseguir el seu recorregut.

“Va passar per les files realistes contra els liberals (1822–1823) i per la Primera Guerra Carlina fins que va ser afusellat el 31 de gener de 1834.”

Moviments de la 1a Divisió de l'Exèrcit d'Andalusia (1808-1810)

El Regiment d'Infanteria de línia Espanya tenia la seu a Ceuta i estava format llavors per uns 1.037 homes, entre els quals 70 eren caps i oficials. El mes d'octubre de 1808 va sortir en direcció cap a Andalusia per sumar-se a l'aixecament contra la invasió francesa. A totes les localitats espanyoles s'estava reclutant població civil per a l'Exèrcit. Va arribar a la població de Guarromán (Jaén) i va cedir 700 homes al regiment que s'estava formant a la ciutat de Ronda (Màlaga). Després, va continuar camí cap a Baeza (Jaén), on va disposar de 2 batallons, formats per una mica més de 600 homes, i a finals d'any, a Còrdova, va aconseguir formar nous batallons amb uns 1000

homes, fet que el va obligar a desdoblar-se en dos regiments, coneguts com els bessons Espanya n. 1 i Espanya n. 2.

Joan Marcoval Pla es troba integrat al Regiment Espanya n. 1 i és ascendit de soldat a caporal 2n l'1 de gener de 1809 mentre els regiments bessons estan concentrats a Écija (Sevilla). D'allí, van partir cap a Almadén (Ciudad Real) amb l'objectiu de reforçar l'Exèrcit del Centre i custodiar la vila i la mina juntament amb altres regiments. En total, van sumar 1.500 homes i van formar part de la 5a Divisió al comandament del general Zarain. No obstant això, el 15 de gener de 1809 es van veure obligats a abandonar-la davant el fort exèrcit francès comandat pel Mariscal Víctor amb 22.000 homes. Finalment, el primer regiment i part del segon es van retirar cap a Puertollano (Ciudad Real)¹⁰.

L'1 de març de 1809 Joan Marcoval va ser ascendit a caporal 1r i amb el seu regiment es trobava a Puertollano (Ciudad Real) defensant les posicions dels atacs dels francesos els dies 3, 10 i 17 d'abril i 8 i 26 de maig de 1809. No obstant això, el 29 de maig de 1809 van ser rebutjats per un nou atac francès i, per aquest motiu, es van retirar de Puertollano (Ciudad Real) i es van replegar a Almadenejos (Ciudad Real). Finalment, a Almadenejos també van haver de retirar-se i es van unir a la 1a Divisió de l'Exèrcit Espanyol d'Andalusia, on ja militava el regiment bessó n. 2. Els dos regiments van acabar marxant junts amb aquesta Divisió¹¹.

L'accidentada geografia espanyola no permetia la facilitat de moviments ni de subministraments que exigia un cos d'exèrcit. La divisió era la formació amb més flexibilitat en l'ordre tàctic i més facilitat en el logístic. Quan es reunien diverses divisions d'infanteria sota un sol comandament, al conjunt se'l denominava Exèrcit¹². L'Exèrcit espanyol d'Andalusia estava format per cinc divisions i la caserna general. Els moviments de la 1a Divisió són els que ens interessin i els seguirem a través de comunicats de guerra i diaris d'operacions¹³.

10 PEDREÑO, Domingo (2009). "Acciones del Regimiento España en Almadén". Almadén: Ponencias con motivo de los actos en recuerdo del Regimiento "España". [on line]

11 D.D.A.A. (1996). *Libro editado por el Regimiento de Infantería Mecanizado España núm.18 con motivo de su disolución*.

12 Vid. nota 6

13 "Diario de operaciones de los ejércitos del Centro y Andalucía al mando de Francisco Javier Venegas desde el 4 de junio de 1809 al 11 de agosto del mismo año.". Archivo Histórico Nacional. Signatura: Diversos-Colecciones, 125, N.5, ES.28079. AHN / 5.1.22.1.1.7.9.2.18

9 CUENCA, José Manuel (2011). *La Guerra de la Independencia: un conflicto decisivo (1808-1814)*. Madrid: Ediciones Encuentro. 416 p.

El 16 de juny de 1809 la 1a Divisió va passar a Almagro (Ciudad Real). El 20 del mateix mes van arribar a Daimiel (Ciudad Real) i l'endemà van recórrer uns 20 km per arribar a Villarrubia de los Ojos (Ciudad Real), "on són rebuts entre aclamacions pels veïns del poble, que miren els soldats com els seus alliberadors, els donen pa i carn, i les dones es presenten voluntàries per cuinar el menjar i rentar-los la roba". El 25 de juny es va ordenar que al vespre tornessen cap a Almagro, on van arribar al dia següent. Els propers dies van passar per diferents poblacions de la província de Ciudad Real, com Carrión de Calatrava, Valdepeñas, Moral de Calatrava, situades a uns 20 km les unes de les altres i on es van aturar entre un o diversos dies.

El 9 de juliol de 1809, al Moral de Calatrava (Ciudad Real), el brigadier Luis Lacy va comandar la 1a Divisió i es va quedar allí fins al 15 de juliol, dia en què van tornar cap a Daimiel (Ciudad Real). Van arribar allí el dia següent a les sis del matí, amb alguns tirotejos i escaramusses amb les tropes franceses entre els dies 16 i 20 de juliol, quei els van obligar a retirar-se a les tropes franceses.

El 25 de juliol de 1809 van arribar a Villarrubia de los Ojos (Ciudad Real) i van marxar aquella mateixa nit per Consuegra (Toledo) per arribar a les sis del matí havent caminat uns 70 km. Al dia següent, van marxar per la província de Toledo durant la nit fins a Turleque i van arribar a Mora a les vuit del vespre del 27 de juliol de 1809, esperant trobar allí dos canons de 12 lliures (disparaven boles de ferro colat de 12 lliures, aproximadament 5 kg), però no en van trobar ni rastre. Van continuar cap a Toledo a les dos del matí següent per cridar l'atenció de l'enemic. El 28 de juliol de 1809, a les vuit del matí, van arribar a Nambroca. També van arribar allí els canons anunciats i els van informar que Jose Napoleó havia arribat a Toledo amb 12.000 homes, fet que desmentia els rumors que només hi havia aproximadament 3.000 homes. La 1a Divisió va arribar als voltants de Toledo a les sis de la tarda del 28 de juliol de 1809 on es va tirotejar amb els enemics, però al vespre es va retirar cap al Monestir de Sant Bernat, situat a una llegua de Toledo. Van enviar des de l'alba i durant tot el dia, guerrilles i algunes companyies de tiradors cap als ponts de Toledo, i van obligar els enemics a retirar-se a les seues casernes. Tot i això, en veure vindre pel camí de Talavera cap a Toledo diverses tropes enemigues de cavalleria i infanteria, la Divisió es va retirar al proper Monestir de Sisla per fer-se forts (actualment és l'Acadèmia Militar d'Infanteria). Aquestes tropes enemigues i algunes més, al dia següent tornaven de la Batalla de Talavera de la

Reina, primera batalla que van lluitar junts l'Exèrcit anglès i l'espanyol contra el francès. A la 1a Divisió se li va unir la 5a Divisió l'1 d'agost. Fent observacions dels moviments enemics i creient que els francesos es disposaven a evacuar la ciutat de Toledo, van patir trets d'artilleria amb algunes baixes i van realitzar escaramusses de guerrilles. No obstant això, al dia següent, es va ordenar enviar totes les tropes cap a Madrid, van abandonar el setge de Toledo i es van posar en marxa cap a Aranjuez (Madrid). El 3 d'agost de 1809, a les set de la tarda, la 1a Divisió va arribar a Aranjuez (Madrid) i se li va ordenar que se situés, al dia següent, al Puente Largo sobre el riu Jarama com a avantguarda de l'Exèrcit. El dia 5 van ser atacats pels francesos, que triplicaven les seues forces, i es van haver de replegar a Aranjuez, on també van ser atacats.

El 9 d'agost de 1809 es va decidir reunir tot l'Exèrcit a Almonacid (Toledo), cap a on es va dirigir també la 1a Divisió per situar-se al gual d'Añover de Tajo (Toledo). Al cap de dos dies, l'Exèrcit espanyol va ser atacat per l'enemic a Almonacid a les cinc del matí. A les set del matí el foc era generalitzat per tota la línia, tant de canó com de fusell. Van atacar uns 25.000 homes amb cinc hores de foc horrorós i, en prendre l'enemic l'avantatge de la posició, es va veure obligat a prendre la determinació de retirar-se cap a Sierra Morena, amb gran dispersió de soldats i moltes baixes: 980 morts, 2.000 ferits i la pèrdua de 20 peces d'artilleria i molts carros¹⁴. Aquesta Batalla d'Almonacid va ser, sis anys més tard, el motiu pel qual van ser distingits amb la Creu d'Almonacid¹⁵.

“Joan Marcoval Pla es troba integrat al Regiment Espanya n. 1 i és ascendit de soldat a caporal 2n l'1 de gener de 1809.”

L'1 de setembre de 1809 van arribar a Valdepeñas (Ciudad Real) per reorganitzar-se. Mentrestant les tropes franceses van protagonitzar molts moviments des de Madrid i Toledo cap a la Manxa.

El 16 de setembre de 1809 van tornar a marxar cap a Manzanares, Villarta (Ciudad Real), Madrilejos i el 24 de setembre van arribar a Camuñas (Toledo). Des d'allí van retrocedir a Manzanares i el 26 de setembre van arribar a Herencia (Ciudad Real).

¹⁴ D.D.A.A. (2008). *Bicentenario de la Guerra de la Independencia en la provincia de Toledo*. Toledo: Diputación Provincial de Toledo. p. 75

¹⁵ Vid. nota 11

Croquis topogràfic de la batalla d'Almonacid de l'11 d'agost de 1809 elaborat per Tomás Pascual Maupoey (1811). Font: Centro Geográfico del Ejército - Colección: SG - Signatura: Ar.E.T.8-C.4-190(1) - Biblioteca virtual del Ministerio de Defensa [on line].

El 3 de novembre de 1809 l'Exèrcit on estava el regiment de Joan Marcoval estava concentrat en 8 divisions d'infanteria i 4 de cavalleria a Santa Cruz de Mudela (Ciudad Real)¹⁶, on es va fer recompte i es va ordenar l'avanç per les planes de la Manxa amb la intenció d'ocupar Madrid sense necessitat de suport de l'Exèrcit anglès¹⁷. El 7 de novembre de 1809 la Divisió en la qual es trobava el Regiment d'Infanteria Espanya estava sota el comandament de Luis Lacy i es trobava a Madrilejos (Toledo). Al dia següent se'ls va ordenar que servissen de suport a l'avanç sobre Ocaña. Aquesta divisió va passar el Tajo pel costat de Colmenar de Oreja (Madrid) el 12 de novembre, però

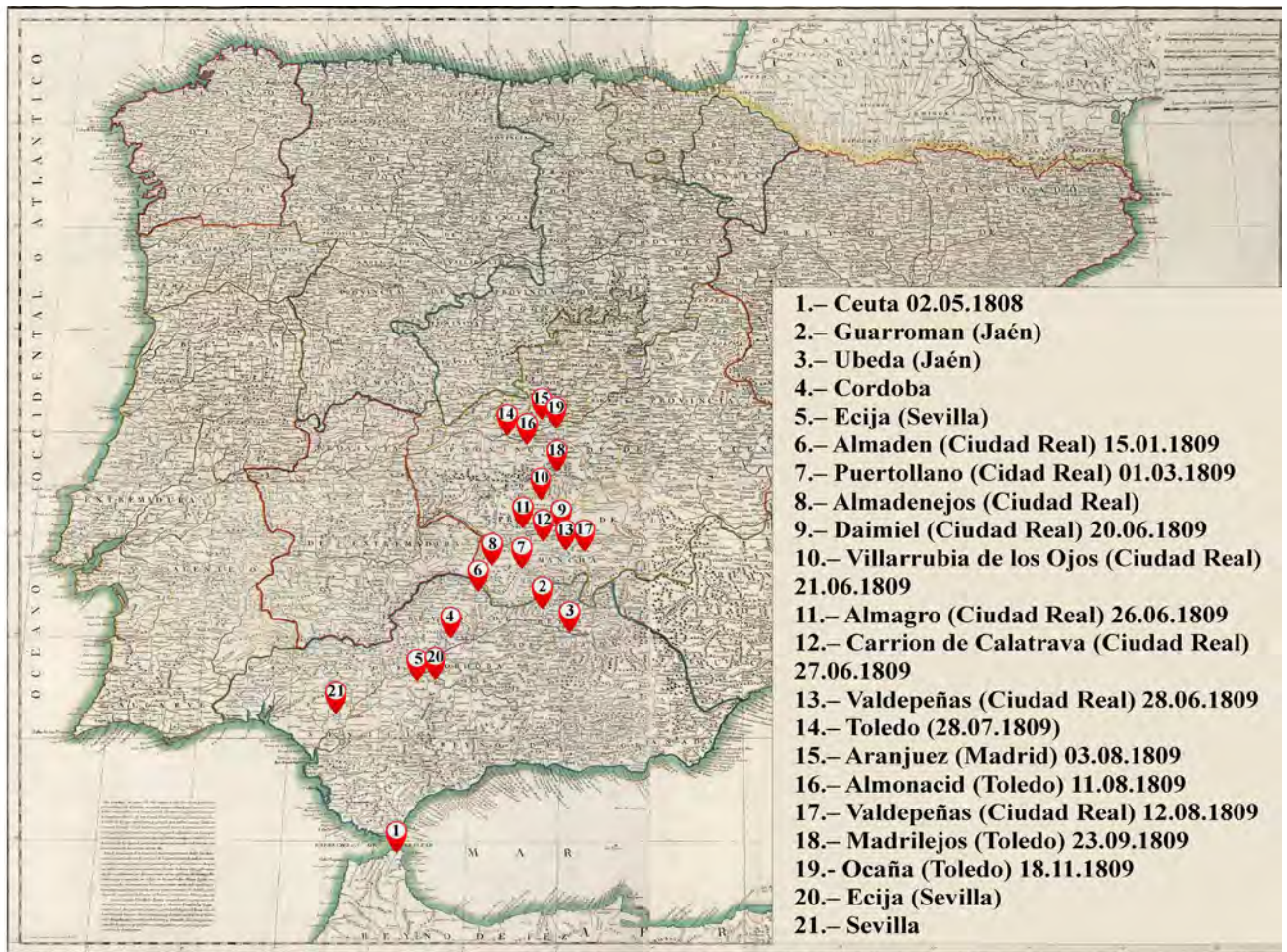
als tres dies següents un violent temporal de pluges els va impedir fer passar per aquest lloc al gruix de l'exèrcit. Així doncs, el 15 de novembre només havia passat menys de la meitat de l'exèrcit.

El 18 de novembre tot l'exèrcit estava concentrat a Ocaña i no li quedava més remei que combatre, ja que els homes es trobaven molt cansats per seguir avançant. Ocaña no constituïa una bona posició defensiva. Estava situada sobre un extens altiplà, conegut com la Mesa de Ocaña. Al dia següent, a les cinc del matí, hi havia les tropes disposades per al combat. L'exèrcit francès va iniciar l'atac a les deu i mitja i, quan els francesos ja retrocedien per l'empenta de la divisió de Lacy, el general Areizaga li va ordenar retrocedir i va perdre d'aquesta manera la iniciativa. La Infanteria de Lacy es va portar bravament, encara que va haver de retrocedir perdent carrer a carrer el poble d'Ocaña. Després de quatre hores de batalla, la derrota es va fer palesa amb un exèrcit en desbandada fugint cap a Sierra Morena amb més de 4.000 morts i 15.000 presoners,

16 GUZMÁN, J.: "La Batalla de Ocaña" [on line: http://www.laguardia-toledo.info/fotos/albums/userpics/10161/batalla_ocana.pdf]

17 NEBREA, Joaquín M^a. "La batalla de Ocaña y sus consecuencias militares" dins de Páginas de historia contemporánea de España sus consecuencias Militares. [on line: <http://www.club-liberal.org/paginas-de-historia-contemporanea-de-espana/joaquinnebrea/1-la-batalla-de-ocana-y-sus-consecuencias-militares/>]

Mapa del recorregut de Joan Marcoval (1808-1810). Font: David Rumsey Map Collection i autor.

mentre que el francès només tenia 2.000 baixes. El Regiment de línia España va perdre els seus dos primers caps, 35 oficials i 800 homes de tropa entre morts i presoners¹⁸.

El 24 de gener de 1810 estaven acantonats a Écija (Sevilla) on s'havien reorganitzat. No obstant això, aquest dia, un exèrcit de 74.000 francesos van batre la línia de defensa de Sierra Morena, van envair Andalusia i van provocar que abandonessin Écija (Sevilla). Es van dirigir per Mano de Fierro cap a Sevilla, van continuar cap a Portugal, es van reestructurar en tres batallons¹⁹ i d'allí van anar a Cadis, on s'hi van estar dos anys.

Moviments de la 1a Divisió de l'exèrcit d'Andalusia entre (1810-1814)

Al juny de 1810, el Regiment de línia España formava part de la defensa de Cadis, que es trobava envoltada pels francesos. A Cadis era on hi havia el Govern

Setge de Cadis (1810-1812). Font: www.gifex.com

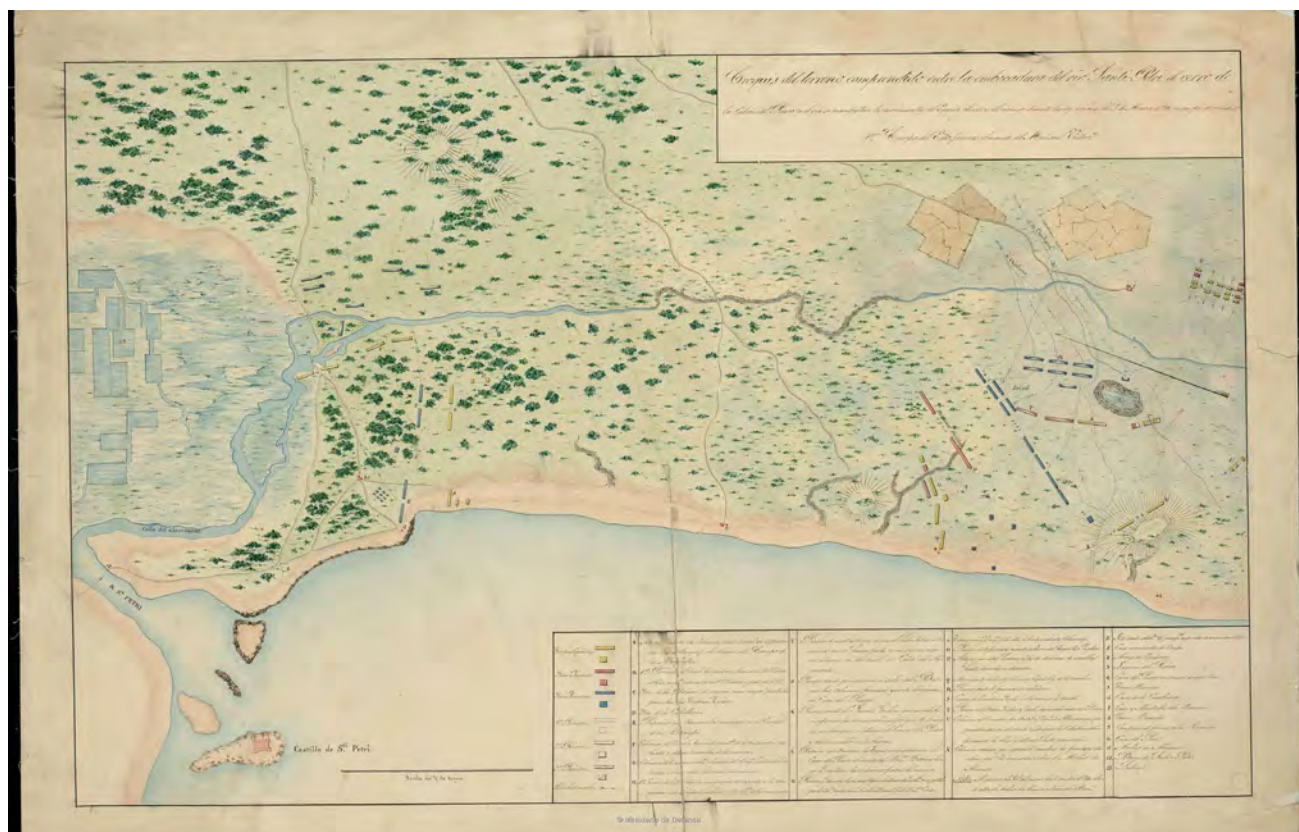
de la Nació i tenien lloc les Corts Generals que preparaven la Constitució de 1812²⁰, coneguda com "La Pepa". Segons el diari d'operacions de l'exèrcit allí instal·lat, els serveis d'armes d'aquest Regiment estava alternant-se entre la Bateria de Daoiz, una de

¹⁸ Vid. nota 11

¹⁹ Vid. nota 11

²⁰ http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/PapHist/CortesCadiz

Batalla de Chiclana. Font: Centro Geográfico del Ejército - Colección: SG - Signatura: Ar.G-T.9-C.1-812 - Biblioteca virtual del Ministerio de Defensa [on line].

les posicions més avançades de la primera línia de defensa. El 17 de juny hi va haver un ferit d'aquest regiment per bala de canó. Es van encarregar de la custòdia de presoners francesos a Cadis des del 9 d'agost de 1810 i van passar el 21 d'agost al campament del Castell de l'illa de Santi Petri fins al 14 de setembre que es van traslladar a la cortadura de San Fernando i el 6 d'octubre de 1810 a la Isla de León (Cadis)²¹.

Joan Marcoval Pla va participar en la Batalla de Chiclana el 5 de març de 1811 amb la companyia de Granaders del seu Regiment²². Aquesta Batalla és també anomenada la Batalla de Barrosa pels anglesos o la Batalla del Cerro del Puerco pels francesos²³. Estant Chiclana presa pels francesos per assetjar Cadis i la Isla de León des de feia més d'un any, es va prendre la decisió de trencar el setge aprofitant que una part d'aquestes forces franceses estaven a l'assalt de Badajoz. Així, juntament amb les forces aliades anglo-portugueses, van atacar els

francesos pel front i per la rereguarda. Després de molts atacs durant el dia, amb moltes baixes per les dues parts, l'avantatge era de les forces aliades, fins a tal punt que els francesos es van plantejar la retirada cap a Sevilla si en dies posteriors continuaven aquests atacs. No obstant això, no es van produir i la batalla va quedar en taules, tots a les mateixes posicions²⁴.

“Joan Marcoval Pla va participar en la Batalla de Chiclana el 5 de març de 1811 amb la companyia de Granaders del seu Regiment.”

L'1 de maig de 1811 el Regiment de línea España formava part del 4t Exèrcit, amb dos batallons a la 2a Divisió sota el comandament del Mariscal de camp Príncep d'Anglona. Amb ells, van concórrer a les sortides que tenien per objecte hostilitzar l'enemic i entorpir els seus treballs. A la del 26 de juliol de 1811 els seus caçadors van prendre possessió de l'illot denominat la Grana²⁵.

21 “Diario de operaciones General en jefe en la Isla Cádiz. Del 1 de junio de 1810 al 28.12 1810”. Archivo Histórico Nacional. Signatura: Diversos-Colecciones, 125, N.5, ES.28079. AHN/5.1.22.1.1.7.9.2.18//

22 Vid. nota 1

23 <http://www.dechiclana.com/batalla-de-chiclana/>

24 http://www.historyofwar.org/articles/battles_barrosa.html

25 Vid. nota 11

A partir del 30 de setembre de 1811, Joan Marcoval Pla, essent Caporal 1r del Regiment d'Infanteria de línia España, va passar a ser destinat al Dipòsit d'Instrucció, concretament al Regiment de O'Doyle, també anomenat Tiradors de Doyle²⁶. Aquest dipòsit militar va ser encarregat pel Govern al general Sir Carlos Doyle i es va establir a la Isla de León (Cadis). En aquest dipòsit es devien organitzar i entrenar els voluntaris i quintos amb poca instrucció, restes de tropes d'altres regiments i desertors estrangers per reemplaçar les baixes dels exèrcits espanyols. L'encarregat de la instrucció fou el tinent coronel José María Torrijos. Un dels regiments amb més prestigi d'aquest dipòsit va ser el de Tiradors de Doyle (evolució del Regiment d'escopeters voluntaris de Navarra). José María Torrijos va ser nomenat coronel cap d'aquest Regiment²⁷ amb només 21 anys, però amb molta experiència militar²⁸. Al novembre de 1811, el general Doyle, cap del Dipòsit d'Instrucció, es va queixar dels perjudicis que podia comportar treure els reclutes que estaven al dipòsit per fer el servei sense estar ben instruïts i disciplinats com correspondria²⁹. Tot i així, al febrer de 1812, comptant el Regiment de Tiradors de Doyle, que estava format per 1.188 homes de tropa i 60 oficials, se li va demanar a Doyle des de la Regència de Cadis que el seu batalló s'embarqués cap a Alacant. Tot i això, Doyle es va queixar que els reclutes del regiment de Doyle no havien tingut mai armes a la mà, ni tampoc en tenia per entregar-les-hi³⁰.

El Regiment de Tiradors de Doyle vestia uniformes nous procedents dels magatzems britànics, apartats de la influència francesa. Va desaparèixer el color blanc dels pantalons, per brut i multiplicador dels efectes de les ferides, i es van implantar els pantalons amples de drap blau que cobrien l'efectiu calçat anglès. Les jaquetes van passar a ser curtes, sense solapa i amb botons pel davant. El capell va deixar de ser bicorn per ser en forma de con truncat amb el cercle major a la part inferior³¹. Aquest regiment va

passar la primera revista el 8 de maig de 1812³² i es va trobar completament disposat per al servei i cinc dies després va sortir amb tota la seua força a situar-se al camp de Sant Josep de la plaça de Cadis. A l'endemà, va ser revistat pel senyor comte d'Abistal, tinent general dels exèrcits i regent del Regne, amb exercici de foc, i el 15 de maig va entrar a la plaça de Cadis i es va embarcar per dirigir-se cap a Ayamonte (Huelva). Va romandre la nit d'aquest dia a la badia de Cadis i a les set del matí de l'endemà el comboi es va fer a vela fins que va arribar a Huelva, clarejant, el dia següent. Van arribar a les quatre de la tarda a Ayamonte, on van desembarcar per descansar en aquest port. Al dia següent, es van embarcar de nou per pujar pel riu Guadiana cap a Mértola (Portugal), on van arribar a migdia del dia 20 de maig de 1812, van desembarcar i van acampar dos dies.

El 22 de maig de 1812 van començar a marxar pel costat portuguès del riu Guadiana i van passar per les poblacions de Vila Alva, Portel i Montoito fins arribar a Redondo, el 27 de maig de 1812. L'endemà, dia de Corpus, es va beneir la bandera del Regiment, regalada pel general Doyle, amb totes les formalitats, desfilada i solemnitat de l'exèrcit, formant per a la processó de Corpus³³. El 29 de maig van tornar a marxar i van passar per Juromenha. L'endemà van acampar a la dreta d'Elvas (Portugal), a dos llegües de Badajoz. Van entrar en aquesta plaça el 31 de maig i es van instal·lar a les casernes de l'exèrcit amb 930 homes de tropa i 42 oficials, alguns menys dels que van sortir de Cadis. L'1 de juny de 1812 Joan Marcoval Pla va ser ascendit a sergent 2n d'aquest regiment.

Es van mantindre a Badajoz durant 10 mesos i en aquest temps hi van haver desertors, baixes per trasllats a altres cossos, baixes per defuncions (sis morts al novembre de 1812, deu al desembre de 1812 i onze al gener de 1813) i altes per incorporacions de reclutes nous. El 26 de març 1813 van sortir de Badajoz amb l'ordre de passar la 1a Divisió del 4t Exèrcit al comandament del brigadier Pablo Morillo. Van passar amb marxes diàries per Mèrida (Badajoz), Medellín (Badajoz) i Miajadas (Càceres) fins que van arribar a Zorita (Càceres) el 30 de març, on es van integrar a la 1a Divisió del 4t Exèrcit. El 13 d'abril 1813

26 Vid. nota 1

27 SAENZ DE VINIEGRA DE TORRIJOS, LUISA (1860). *Vida del General D. José María de Torrijos y Uriarte*. Madrid: Impremta de Manuel Minuesa (2 vols.). 568, 377 p.

28 <http://www.torrijos1831.es/guerra.php>

29 Oficios relativos al envío de reclutas del depósito de instrucción de Cádiz. Archivo Histórico Nacional. Signatura: Diversos-Colecciones, 202, N.28, ES.28079.AHN/5.1.23.1.1.7.8.1.16

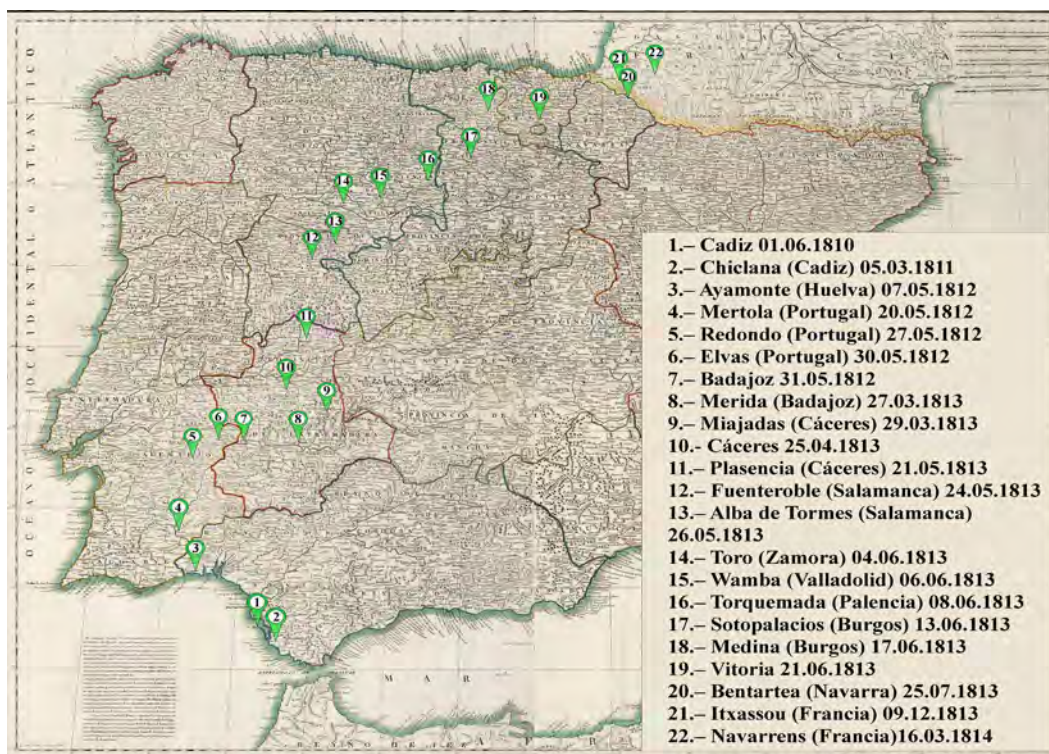
30 Archivo Histórico Nacional. ES.28079.

AHN/5.1.24.1.1.7.8.1.13// Diversos-Colecciones, 90, N.26

31 <http://www.torrijos1831.es>

32 Anotaciones para la historia del regimiento de infantería ligera de tiradores de Doyle entre 1812 y 1813. Archivo Histórico Nacional. ES.28079.AHN/5.1.22.1.2//Diversos-Colecciones, 131, N.22.

33 Creación del batallón ligero de tiradores de Doyle. Archivo Histórico Nacional. ES.28079.AHN/5.1.22.1.1.7.8.4.2//Diversos colecciones 97, N.12

Mapa del recorregut de Joan Marcoval (1812-1814). Font: David Rumsey Map Collection i autor.

el brigadier Pablo Morillo va passar revista a l'Exèrcit i el 22 d'abril 1813 van sortir de Zorita (Càceres). Van començar la campanya fent nit al poble d'Obertura (Càceres), van passar per Robledillo (Càceres) i van arribar el 25 d'abril de 1813 a Càceres, on es van quedar divuit dies. El 13 de maig 1813 van començar una altra vegada amb marxes gairebé diàries i en les quals van passar per Garrovillas, Acehúche, Galisteo, Plasencia, Aldeanueva (Càceres) i Béjar (Salamanca). Finalment, van arribar el 24 de maig de 1813 a Fuenterroble (Salamanca), on es van reunir les divisions que depenien d'aquest regiment amb l'exèrcit aliat i van ocupar la dreta d'ell formant part de l'exèrcit que manava el general anglès Hill.

El 26 de maig, mentre l'exèrcit es batia a Salamanca, els caçadors de Doyle d'aquesta divisió van fer foc als francesos a Alba de Tormes (Salamanca) per facilitar el pas del Tormes. Va resultar ferit un caçador d'aquesta companyia. L'endemà van continuar amb les marxes diàries en les quals van passar per Pelabravo, Salamanca, Cabrerizos, Pitiegua (Salamanca), Bóveda de Toro i Toro (Zamora), Mota del Marqués, Wamba i Cubillas de Santa Marta (Valladolid) fins que van arribar el 8 de juny de 1813 a Torquemada (Palència). D'aquesta data hi ha una carta del brigadier Pablo Morillo al general Castaños demanant racions de menjar, ja que els seus soldats estan desmaiats i porten dos dies sense menjar. Feia poc que havien tingut una paga,

però l'havien gastada gairebé tota en calçat, ja que estaven necessitats³⁴. Malgrat tot, van continuar les marxes diàries, algunes amb intensos xàfeces, en les quals van passar per Astudillo (Palència), Pedrosa del Príncipe, Celada del Camino, Sotopalacios, Huérmeces i Medina de Pomar a la província de Burgos. Finalment, el 19 de juny de 1813 van arribar a Espejo (Àlaba).

El 12 de juny, entre Pedrosa del Príncipe i Celada del Camino, van passar per Castrojeriz (Burgos), on es trobava la caserna general d'Arthur Wellesley, més conegut com a Duc de Wellington, que estava acompanyat del fiscal Larpent. Larpent escriu en el seu diari que a les vuit del matí va veure passar la Divisió de Morillo al davant del seu allotjament, formada per deu regiments, la majoria petits en nombre. Els homes, de bon aspecte, la majoria molt joves, anaven cantant i bromejant. El vestuari i l'equip d'alguns era molt bo, d'altres acceptable; portaven una jaqueta de franel·la i pantalons, no tots iguals i alguns espatllats. De tant en tant veia un home descalç, però, en general, pocs. Tots portaven bons capells d'estil francès, hi havia bons granaders i tots tenien bons mosquets anglesos en bones

³⁴ RODRÍGUEZ, Antonio (1908). *El Teniente General Don Pablo Morillo: primer Conde de Cartagena, Marqués de La Puerta (1778-1837): estudio biográfico documentado*. Madrid: Establecimiento Tipográfico de Fortanet (Vol. II).

condicions, probablement gairebé nous. El regiment de Doyle era un dels millors³⁵.

El 21 de juny de 1813 van sortir d'Espejo (Àlaba) cap a Vitòria formant part de la 1a Divisió que defensava l'avantguarda del segon cos de l'Exèrcit anglès. Aquesta circumstància va fer que aquest dia, que va ser el de la Batalla de Vitòria, José María Torrijos, amb els Tiradors de Doyle, fossen els primers en entrar en batalla sobre el camp enemic, que estava format a l'entrada del poble de Vitòria. Van forçar l'enemic a abandonar els nombrosos equipatges, el quantios tresor i l'incalculable botí, i, mentre s'ocupava de posar-ho a resguard, li van manar precipitadament incorporar-se a la 1a Brigada, i es va quedar així el botí en mans dels anglesos³⁶.

Tenint en compte que aquest dia l'exèrcit va donar batalla a les tropes que manava José Napoleó, li va tocar a la Divisió de cobrir la drete de tota la línia. Així doncs, va desallotjar de les altures els enemics que es defensaven amb una obstinada resistència. El Regiment de Doyle es va batre en guerrilla pujant a aquestes altures amb el resultat de vuit morts i cinquanta-sis ferits. El Regiment va fer nit en un bosc a la drete del camí ral de Vitòria a Irun, a llegua i mitja de la ciutat de Vitòria, on va romandre allí tot el dia següent. El resultat d'aquesta batalla va ser la fugida dels francesos, que van tindre més de 8.000 baixes, 1.000 presoners i van perdre 150 canons, 12.000 projectils, 2.000.000 de cartutxos, molta quantitat de pólvora i milers d'armes³⁷.

El 23 de juny de 1813 van acampar als voltants de Salvatierra (Àlaba) i els dies següents cap a Ozaeta (Àlaba) i els pobles navarresos d'Iturmendi, Bacáicoa, Echarri-Aranaz, Berrioplano, Urdaitz, Burguete i Auritz. El 4 de juliol van pujar amb tota la seua Brigada a Bentartea, frontera amb França entre Roncesvalles i Saint Jean Pied de Port, on s'hi van estar ídos dies. Durant el mes de juliol, la 1a i 2a Brigada es van anar alternant cada dos o tres dies entre Bentartea i Burguete, on van tindre de tant en tant topades amb els enemics francesos. L'enemic, en aquesta ocasió, va tindre més baixes.

35 GUERRERO, José Manuel. (2013). "El ejército español de Wellington en los Pirineos (1813-1814). De gloria, miserias y ultrajes." dins de *Revista de Historia Militar*. Madrid: Instituto de Cultura y Historia militar (número extraordinario). p.169-264

36 Vid. nota 10

37 MURIEL, Manuel (2012). "Manuel Lorenzo: militar y gobernador de Santiago de Cuba". Madrid: Facultad de Geografía e Historia - Universidad Complutense de Madrid. [Tesi doctoral on line]

El 23 de juliol de 1813 el brigadier Pablo Morillo, des de la caserna de Roncesvalles, va enviar una carta al general Hill en la qual es queixava que el temps rigorós que s'experimentava en aquesta part del Pirineu feia que cada dia més soldats estiguessen malalts, ja que tenien el vestuari destrossat, sense capots i a Bentartea patien el rigor de la pluja en barraques de branques que el vent destruïa³⁸.

El 25 de juliol el brigadier José María Torrijos, al comandament del Regiment en què es trobava Joan Marcoval Pla, va prendre part de les accions de Bentartea, Erro, Batalla de Sorauren o també dita de Pamplona, camps de Villava, alçades de Maquilea i muntanyes d'Arañiz fins al 31 de juliol de 1813. El mariscal francès Soult va atacar la línia amb 40.000 homes pel punt més feble d'ella, ocupat per la tropa del brigadier Torrijos amb uns 6.000 o 7.000 homes i per una Brigada anglesa al comandament del general Buig. Aquest atac va ser vigorosament contingut per espai de moltes hores fins que una densa boira els va ajudar a aturar-lo. Arribats a Burguete (Pamplona), els aliats van tornar a fer front a l'enemic disputant el terreny a pams tots aquells dies sense més interrupció que les de les nits. Així, va donar temps que el Duc de Wellington, que es trobava sobre Irun, acudís amb part del seu exèrcit, guanyés la batalla anomenada pels espanyols de Sorauren i pels anglesos, de Pamplona, i impedis que els francesos arribessin a Pamplona³⁹.

L'1 d'agost de 1813 el Regiment de Tiradors de Doyle tenia 1.024 soldats de tropa i 40 oficials i va passar a Gaztelu (Pamplona). Encara que pel nombre de soldats sembla que no havien tingut baixes, el cert és que a mida que hi havia baixes per morts, ferits o desertors, també hi havia altes per soldats vinguts d'altres regiments i desertors recollits.

Els següents dies d'agost van passar per Irurita i Erratzu (Navarra), Aldudes (França), Burguete (Navarra) i el 15 d'agost 1813 van arribar a Orbaizeta (Navarra), on van acampar. Fins als primers dies de novembre, es van anar alternant amb altres regiments per pujar a defensar la fàbrica de bombes d'Orbaizeta i les zones properes a la frontera francesa, mantenint les posicions.

El 7 de novembre de 1813 van passar a Espelette (França), per l'endemà arribar a Arizcun (Navarra). El 9 de novembre van sortir al migdia i van caminar tota la nit en direcció a Ainhoa (França) per l'endemà ser destinats a sostindre les tropes angleses. Van atacar

38 Vid. nota 34

39 Vid. nota 10

Mapa del camp de la Batalla de Vitòria. Font: Centro Geográfico del Ejército - Colección: SG - Signatura: Ar.F.T.1-C.2-43 - Biblioteca virtual del Ministerio de Defensa [on line].

diversos reductes de l'esquerra dels enemics i, una vegada retirats els francesos, van seguir la divisió endavant i van acampar a les altures d'Espelette (França). Les tropes espanyoles van ser retirades per ordre de Wellington per falta de subministraments i per evitar els saquejos, excepte la Divisió de Morillo que va continuar envaint el sud de França⁴⁰.

El 12 de novembre van acampar prop d'Itsasu (França). No obstant això, la persistència de les pluges va fer que s'allotgessen a les cases del poble. Els dies següents van pujar diverses vegades destacats a l'altura de Bidarray (França).

“La Divisió del general Morillo a la qual pertanyia el Regiment dels Tiradors de Doyle on estava Joan Marcoval va ser la darrera que va entrar a Espanya dirigint-se cap a Vitòria.”

El 9 de desembre de 1813 van prendre posició a la marge esquerra del riu Nive, la desembocadura del qual està a Baiona. A l'alba, els caçadors van trencar el foc amb els llocs avançats de l'enemic situats a l'altra riba, van passar pel gual davant de les cases de Soubelita (França) i es van exposar al foc enemic per cridar-los l'atenció i distreure'ls⁴¹. De seguida, patint, el foc enemic va passar la 1a Brigada i a continuació, la 2a. Per la gran quantitat d'aigua i velocitat del corrent, molta part de les tropes van passar amb l'aigua fins al coll. Aquest regiment va patir la pèrdua del tinent José Selma i diversos soldats van morir ofegats malgrat que el general Torrijos va aconseguir salvar alguns soldats i oficials

⁴⁰ Vid. nota 35

⁴¹ Vid. nota 27

tirant-se diverses vegades al riu amb el seu cavall per socorre'ls⁴². Tota la Divisió va seguir els enemics fins als voltants d'Hasparren (França) i el cos d'exèrcit va tindre ordre de situar-se en les cases de Soubelita (França) per observar els camins de Bidarray (França). L'11 de desembre van passar a Itsasu (França) pel pont de Cambo (França) i l'endemà a la nit a Cambo (França). Aquest mateix dia el general Pablo Morillo va enviar una carta al general Hill davant les queixes de pillatge per part dels seus soldats, (encara que una tercera part de la tropa no tenia calçat,) culpant dels abusos als soldats anglesos i portuguesos. També va enviar certificats de les justícies d'alguns pobles francesos dient que els soldats espanyols estaven sota la disciplina militar mentre eren a les seues localitats⁴³.

El 14 de desembre van passar per Urcuray (França) on es va reunir amb la 2a Brigada, a les cases situades sobre Hasparren (França), al camí ral de Sant Jean de Pied de Port a Baiona. Al cap de quatre dies la columna de caçadors i dos esquadrons anglesos van sortir, juntament amb el regiment de la Unió, a reconèixer les forces enemigues a l'altre costat de Mendionde (França). Aquesta expedició era manada pel general de la divisió, el mariscal de camp Pablo Morillo. Es van batre solament els caçadors sense cap pèrdua. A la nit van tornar als punts d'on havien sortit. El 19 de desembre van sortir cap a Briscous (França).

Entre el 8 i 21 de desembre de 1813 el regiment de Tiradors de Doyle va rebre només dos dies la seua ració de pa; cinc dies, mitja lliura de galetes; i la resta de dies, res. De carn, onze dies a tres quarterons; els altres dies, res; i d'arròs, res en tot aquest temps. Així doncs, no és d'estranyar que el 22 de desembre el general Morillo escrigués al general Hill queixant-se i havent de manifestar-li diàriament l'extrem d'indigència en què es trobava la tropa. El general Hill li va contestar al dia següent, declarant, sorprès, que hi havia molta diferència entre la quantitat que deia el comissari general amb que proveïa la divisió i el que deia Morillo, que era el qui ho rebia. Fins i tot el comissari deia que la seua tropa no havia volgut racions de xai ni arròs, i va reenviar la carta al Duc de Wellington⁴⁴. Així, el 28 de desembre va sortir la 2a Brigada de Briscous (França) cap a Espelette (França) per poder estar a prop dels magatzems anglesos de subministraments i, d'aquesta manera, assortir

⁴² Íbid.

⁴³ Vid. nota 34

⁴⁴ Íbid.

millor les tropes en atenció a les escassetats que havien patit per la falta de transports⁴⁵.

L'1 de gener de 1814 el Regiment de Tiradors de Doyle estava format per 972 homes de tropa i 42 oficials. La tropa es trobava allotjada en cases i corrals amb l'obligació de mantindre'ls nets i amb permís per tallar llenya per al foc. El 14 i 15 de febrer de 1814 van participar en les accions de les Altures de Hellete i Garris a la Vall de Sant Palais (França), on es van apoderar del cim de l'altura que formava una fortificació antiga.

El 24 de febrer es va posar en marxa la Divisió, des del poble de Charre en direcció a Navarrens (França), per cridar l'atenció de l'enemic i llavors els aliats poder passar el Gave d'Oloron pel gual de Villeneuve i bloquejar la plaça de Vilnueve. Els enemics es van retirar cap a Oloron. L'11 de març de 1814 el rei Fernando VII va sortir de Valençay (França), on estava retingut, cap a Perpinyà amb passaport francès⁴⁶. Va entrar a Espanya per Catalunya el 23 de març i, mentrestant, la Divisió de Morillo va establir el bloqueig de Navarrens (França) des del 16 de març fins que el 18 d'abril de 1814 es va posar fi a les hostilitats.

La Divisió del general Morillo a la qual pertanyia el Regiment dels Tiradors de Doyle on estava Joan Marcoval va ser la darrera que va entrar a Espanya dirigint-se cap a Vitòria. Allí el cap d'aquest Regiment, José María Torrijos, va rebre la Reial Ordre que el destinaven a Montevideo. Aquesta disposició era tan ingrata per a aquelles tropes, tenint en compte que gairebé tots els soldats havien completat el servei militar i que era el primer exemple d'enviar tropes que no fossen voluntàries i oficials sense l'acostumada compensació d'un grau més, que Torrijos no va voler anar a Amèrica. Els voluntaris que van sortir de cada cos d'aquesta Divisió van conservar el nom d'aquell cos; només es va canviar el nom del que manava Torrijos, que de Tiradors de Doyle es va canviar pel de Barbastre⁴⁷.

Els moviments de Joan Marcoval a l'exèrcit després de la Guerra del Francès (1815-1822)

El 5 de març de 1815 Joan Marcoval Pla va ser destinat al Dipòsit d'Ultramar de Cadis amb el mateix grau de sergent 2n des del juny de 1812. Aquest Regiment és per on passaven les tropes d'altres regiments per després destinar-les a unitats que es desplaçaven cap

a Amèrica. Tot i això, en el seu expedient militar, no hi ha dades sobre que fos enviat allà i, suposadament per la seua experiència en la instrucció militar, va romandre a Cadis a la Isla de León. Va pertànyer a aquest Regiment una mica més de tres anys, fins a l'octubre de 1818 quan va ser destinat al Regiment d'Infanteria de Ceuta. Va pertànyer a aquest regiment fins al maig de 1820, moment en què, amb 30 anys, va ser destinat al Cos d'invàlids hàbils de València amb caràcter de retirat. A aquest cos es destinaven els militars que, encara lesionats, podien prestar algun servei. Tots ells estaven repartits per la península en companyies. Després de la Guerra de la Independència molts van ser destinats a aquests cossos per malaltia o per excés de tropa a l'exèrcit. Un decret de 1814 els reconeixia la seua honorabilitat i els que residien als pobles eren considerats ciutadans distingits i tractats com a tals⁴⁸.

El 7 de març de 1820 Pedro Díaz de Rivera, subsecretari de Decrets i del Suprem de la Guerra, va signar a Madrid que el Rei s'havia servit d'accedir al retir d'invàlids al Cos d'hàbils de València a Joan Marcoval, sergent 2n del Regiment d'Infanteria de Ceuta, amb un sou de 70 reals de velló al mes. A més, d'un premi de 6 reals al mes que va merèixer en el servei, a raó de 12 pagues a l'any durant la seua vida, a partir que es presentés amb aquesta cèdula al comandant d'invàlids, i també un mes per raó de viatge.

El 20 de maig de 1820 José María Olona i Marinelona, tinent coronel major del Regiment d'Infanteria de Ceuta, va certificar a Ceuta la seua filiació i accions en què havia estat destinat Joan Marcoval Pla, detallant que en la gloriosa batalla de Chiclana es va portar amb valor i honradesa i que en el Regiment de Tiradors de Doyle es va portar sempre amb el major valor i coratge. També va manifestar que gaudiria del premi de 6 reals mensuals per Reial Cèdula del 30 de abril de 1817 i que tenia abonats per campanya 6 anys, 4 mesos i 16 dies d'acord amb les Reials Ordres. El 12 de juny de 1820 es va presentar a València al comandant accidental José Gárate, i el 21 de març de 1822, per sol·licitud del propi Joan Marcoval, se li va donar pas a la quarta Companyia d'invàlids hàbils de Peníscola (Castelló).

A partir d'aquí, Joan Marcoval Pla va passar per les files realistes contra la Constitució (1822-1823) i per diferents esdeveniments, fins que, als inicis de la Primera Guerra Carlina, va ser afusellat. Però, aquests successos formaran part d'un altre capítol.

⁴⁵ Íbid.

⁴⁶ Vid. nota 35

⁴⁷ Vid. nota 27

⁴⁸ PARRILLA, Miguel (2008). "Los inválidos militares durante la Guerra de la Independencia" dins de *Revista Militares*. Madrid: Asociación de Militares españoles (n. 85).